

บทที่ 6

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

จากงานวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักเรียนประถมศึกษา สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ดังนี้

สรุปการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย เป็นการวิจัยและพัฒนา

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 วัตถุประสงค์ทั่วไป

1) เพื่อพัฒนารูปแบบศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักเรียนประถมศึกษา

2) เพื่อประเมินคุณภาพของศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักเรียนประถมศึกษา

2.2 วัตถุประสงค์เฉพาะ

1) เพื่อศึกษาความต้องการของนักเรียนและครูประถมศึกษาเกี่ยวกับศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง

2) เพื่อสร้างรูปแบบศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักเรียนประถมศึกษา

3) เพื่อประเมินคุณภาพของศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักเรียนประถมศึกษา

3. การดำเนินการวิจัย

3.1 ประชากรในการวิจัย (1) กลุ่มแรก คือ นักเรียนและครูระดับประถมศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี จำแนกเป็นนักเรียนจำนวน 35,409 คน ครูจำนวน 3,415 คน เพื่อศึกษาความต้องการศูนย์การเรียนรู้ กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนและครูประถมศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรีที่อยู่ในภาคการเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2556 จำนวน 840 คน จำแนกเป็นนักเรียน 450 คน และครูจำนวน 390 คน ได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย เพื่อศึกษาความต้องการของครูและนักเรียนประถมศึกษา (2) กลุ่มที่สอง กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 20 คน ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีการศึกษาจำนวน 10 คน ด้านการสอนระดับประถมศึกษาจำนวน 5 คน และด้านเศรษฐกิจพอเพียงจำนวน 5 คน เพื่อสนทนากลุ่ม กลุ่มที่สาม กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิด้านเทคโนโลยีการศึกษาจำนวน 2 คน และ

ผู้ทรงคุณวุฒิด้านเศรษฐกิจพอเพียงจำนวน 1 คน เพื่อตรวจสอบคุณภาพของศูนย์การเรียนรู้ **กลุ่มที่สี่** ประชากร คือ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานนทบุรี จำนวน 35,409 คน กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ปีที่ 5 และปีที่ 6 โรงเรียนวัดผาสุภณีนีจักรที่เรียนในภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2556 จำนวน 48 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม เพื่อประเมินคุณภาพของศูนย์การเรียนรู้

3.2 เครื่องมือในการวิจัย ประกอบด้วย (1) แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ความต้องการศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักเรียนประถมศึกษา (2) แบบสนทนากลุ่มในการสนทนากลุ่มของผู้เชี่ยวชาญ (3) แบบประเมินคุณภาพศูนย์การเรียนรู้โดยผู้ทรงคุณวุฒิ (4) ศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนักเรียนประถมศึกษา (5) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนที่เรียนในศูนย์การเรียนรู้ และ (6) แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อศูนย์การเรียนรู้

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล ครอบคลุม (1) การเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อศึกษาความต้องการของครูและนักเรียนประถมศึกษาโดยส่งและรับแบบสอบถามคืนทางไปรษณีย์ ได้ส่งแบบสอบถามสำหรับครูจำนวน 390 ฉบับ ได้รับกลับคืนจำนวน 330 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 93.50 สำหรับนักเรียนส่งแบบสอบถาม จำนวน 450 ฉบับ ได้รับกลับคืนจำนวน 390 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 99.00 (2) การจัดสนทนากลุ่มของผู้เชี่ยวชาญจำนวน 20 คน เพื่อพิจารณากรอบแนวคิดรูปแบบศูนย์การเรียนรู้ โดยจัดสนทนากลุ่มจำนวน 2 ครั้ง โดยใช้แบบสนทนากลุ่ม (3) การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการประเมินคุณภาพ ด้วยการตรวจสอบและรับรองศูนย์การเรียนรู้จากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน ได้แบบประเมินทั้ง 3 ฉบับ มีความสมบูรณ์ คิดเป็นร้อยละ 100 (4) การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการประเมินคุณภาพด้วยการทดลองใช้ศูนย์การเรียนรู้ ครอบคลุม การเตรียมการก่อนทดลองใช้ และการดำเนินการทดลองใช้ และเก็บแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและแบบทดสอบหลังเรียน และ (5) เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่ใช้ศูนย์การเรียนรู้จำนวน 48 คน มีความสมบูรณ์ทั้ง 48 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

4. ผลการวิจัย

4.1 ผลการศึกษาความต้องการศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักเรียนประถมศึกษาของครูและนักเรียนประถมศึกษา พบว่า

4.1.1 ผลการสอบถามความต้องการของครูประถมศึกษาเกี่ยวกับศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักเรียนประถมศึกษา

1) ครูที่ตอบแบบสอบถามจำนวน 330 ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 31-35 ปี วุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี กลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ครูสอน คือ คณิตศาสตร์ และภาษาไทย โรงเรียนควรมีการจัดศูนย์การเรียนรู้เพื่อให้ความรู้แก่นักเรียน เหตุผลที่ครูต้องการให้มีศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง มากที่สุดเป็นอันดับที่ 1 คือ นักเรียนจะได้มีความรู้ความเข้าใจ และเจตคติในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงนำไปใช้ในการเรียนและดำเนินชีวิต และระดับความต้องการของศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับมาก

รายละเอียดของแต่ละองค์ประกอบของศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง อยู่ในลำดับที่ 1 ตั้งแต่ข้อ (2) ถึงข้อ (15) ยกเว้นข้อ (9)

2) ปรัชญาของศูนย์การเรียนรู้ คือ แหล่งการเรียนรู้สู่ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

3) วิสัยทัศน์ของศูนย์การเรียนรู้ คือ พัฒนาศูนย์การเรียนรู้ที่มีสถานที่เป็นศูนย์การเรียนรู้เสมือนจริง

4) นโยบายของศูนย์การเรียนรู้ คือ จัดตั้งและพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง ให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ภายในโรงเรียน

5) จุดมุ่งหมายของศูนย์การเรียนรู้ คือ มุ่งปลูกฝังนักเรียนตั้งแต่เยาว์วัยให้มีคุณลักษณะพึงประสงค์ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

6) โครงสร้างการบริหารของศูนย์การเรียนรู้ คือ มีฝ่ายพัฒนาศูนย์การเรียนรู้มีหน้าที่กำหนดขอบข่ายเนื้อหาสาระและประสบการณ์ จัดทำหรือจัดหาชุดการเรียนรู้หรือสื่อ จัดสภาพแวดล้อมของศูนย์การเรียนรู้ จัดการเรียนรู้ในศูนย์การเรียนรู้ และประเมินการเรียนรู้ในศูนย์การเรียนรู้

7) บุคลากรที่ทำหน้าที่ในศูนย์การเรียนรู้ คือ ครูผู้สอน

8) รูปแบบการเรียนรู้ของศูนย์การเรียนรู้ คือ เรียนเป็นกลุ่ม

9) ขั้นตอนการเรียนรู้ในศูนย์การเรียนรู้ คือ ขั้นที่ 1 ลงทะเบียนเรียนในสมุดที่ศูนย์จัดไว้ให้ ขั้นที่ 2 เลือกชุดการเรียนรู้ที่มุ่มความรู้ ขั้นที่ 3 ทำแบบทดสอบก่อนเรียน ขั้นที่ 4 ศึกษาเนื้อหาในชุดการเรียนรู้ ขั้นที่ 5 ทำกิจกรรมที่กำหนดไว้ในชุดการเรียนรู้ ขั้นที่ 6 ทำแบบทดสอบหลังเรียน และขั้นที่ 7 ศึกษาแหล่งความรู้เสริม

10) ขอบข่ายเนื้อหาและประสบการณ์ในศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง คือ พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง

11) ชุดการเรียนรู้ในศูนย์การเรียนรู้ คือ ชุดการเรียนรู้แบบกลุ่มกิจกรรม

12) สื่อที่ต้องการใช้ในชุดการเรียนรู้ของศูนย์การเรียนรู้ คือ สื่อสิ่งพิมพ์

13) กิจกรรมในชุดการเรียนรู้ของศูนย์การเรียนรู้ คือ เกม

14) การจัดสภาพแวดล้อมในศูนย์การเรียนรู้ คือ มีมุ่มความรู้ในศูนย์การเรียนรู้สำหรับวางชุดการเรียนรู้ให้นักเรียนเลือกเรียน

15) การจัดการเรียนและบริการในศูนย์การเรียน คือ จัดหาและผลิตชุดการเรียน

4.1.2 ผลการสัมภาษณ์ความต้องการของครูประถมศึกษาเกี่ยวกับศูนย์การเรียนด้วยตนเอง เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักเรียนประถมศึกษา

1) บุคลากรที่ทำหน้าที่ในศูนย์การเรียน ควรเป็นครูผู้สอนจะได้ช่วยเหลือนักเรียนและ/หรือสอนวิชาสังคมศึกษา เพื่อให้คำแนะนำการเรียนเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง นอกจากนี้ อาจมีผู้ปกครองนักเรียนและบุคคลในชุมชนมาช่วยเหลือ

2) การเรียนในศูนย์การเรียน ควรเป็นการเรียนด้วยตนเอง นักเรียนมีโอกาสค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง และการเรียนเป็นกลุ่มได้ทำงานร่วมกับเพื่อน และเรียนกับครูให้คำแนะนำปรึกษาหรือเป็นแหล่งความรู้

3) สื่อที่ควรมีในศูนย์การเรียน ควรเป็นสื่ออิเล็กทรอนิกส์ คือ ซีดีรอมที่ให้เนื้อหาสาระและมีกิจกรรมให้นักเรียนได้ทำ และสื่อสิ่งพิมพ์มีลักษณะคล้ายหนังสือเรียนหรือแบบเรียน สื่อนั้นควรมีภาพประกอบเป็นภาพสีจะดีมาก

4) ขั้นตอนการเรียนในศูนย์การเรียนต้องการ คือ ขั้นที่ 1 ลงทะเบียนเรียน เรียนโดยให้นักเรียนเซ็นชื่อทุกครั้งที่มาเรียน ขั้นที่ 2 เลือกชุดการเรียน นักเรียนมีโอกาสเลือกเรียนได้ตามความต้องการ และความสนใจของนักเรียนแต่ละคน ขั้นที่ 3 ประเมินตนเองก่อนเรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้ทราบว่าตนเองมีความรู้เพียงใด ขั้นที่ 4 ศึกษาเนื้อหาในชุดการเรียน เนื้อหาในชุดการเรียนควรสั้นกะทัดรัดใช้ภาษาที่ง่ายต่อความเข้าใจ ขั้นที่ 5 ทำกิจกรรมที่กำหนดไว้ในชุดการเรียนควรมีกิจกรรมที่หลากหลายให้นักเรียน และขั้นที่ 6 ประเมินตนเองหลังเรียน มีความสำคัญทำให้นักเรียนได้มีโอกาสได้ทราบว่ามีความก้าวหน้าในการเรียนเพิ่มขึ้น

5) เนื้อหาสาระและประสบการณ์ในศูนย์การเรียนที่ต้องการ คือ ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หลักการของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการประยุกต์เศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิต

4.1.3 ผลการสอบถามความต้องการของนักเรียนเกี่ยวกับศูนย์การเรียนด้วยตนเอง เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนักเรียนประถมศึกษา

1) นักเรียนที่ตอบแบบสอบถามจำนวน 390 คน เป็นเพศหญิง ระดับชั้นที่นักเรียนเรียน คือ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 นักเรียนส่วนใหญ่ไม่เคยเรียนโดยใช้ศูนย์การเรียน และต้องการให้มีศูนย์การเรียนเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับมาก

2) เหตุผลที่นักเรียนต้องการศูนย์การเรียนด้วยตนเอง เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงเป็นอันดับที่ 1 คือ ทำให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อนำไปใช้ในการเรียน

3) ขั้นตอนการเรียนในศูนย์การเรียน คือ ตั้งแต่ขั้นที่ 1 ลงทะเบียนเรียนในสมุดที่จัดไว้ให้ ขั้นที่ 2 เลือกชุดการเรียนที่มุกความรู้ ขั้นที่ 3 ทำแบบทดสอบก่อนเรียน ขั้นที่ 4 ศึกษา

เนื้อหาในชุดการเรียนรู้ ชั้นที่ 5 ทำกิจกรรมที่กำหนดไว้ในชุดการเรียนรู้ ชั้นที่ 6 ทำแบบทดสอบหลังเรียน และชั้นที่ 7 ศึกษาแหล่งความรู้เสริม

นอกจากนี้รายละเอียดขององค์ประกอบของศูนย์การเรียนรู้ที่นักเรียนต้องการเป็นอันดับที่ 1 มีดังนี้

4) ขอบข่ายเนื้อหาสาระและประสบการณ์ในศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียง คือ ความพอเพียง

5) วิธีการเรียนในศูนย์การเรียนรู้ ควรให้นักเรียนเรียนเป็นกลุ่ม

6) ประเภทของสื่อในศูนย์การเรียนรู้ที่ต้องการ คือ สื่ออิเล็กทรอนิกส์

7) การจัดสภาพแวดล้อมในการเรียนในศูนย์การเรียนรู้ ควรมีมุมพักผ่อนสำหรับให้นักเรียนได้พักผ่อนหลังจากเรียนในศูนย์การเรียนรู้

8) การจัดการเรียนและบริการในศูนย์การเรียนรู้ ควรจัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกในศูนย์การเรียนรู้ และบริการภายนอกศูนย์การเรียนรู้

4.1.4 ผลการสัมภาษณ์ความต้องการของนักเรียนประถมศึกษาเกี่ยวกับศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง ด้วยการสัมภาษณ์ในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง สรุปผลการสัมภาษณ์ ดังนี้

1) ระดับความรู้ของนักเรียนอยู่ในระดับน้อย อ่านแล้วเข้าใจยาก เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง ไม่ได้เรียนและไม่มีการสอน

2) การเรียนในศูนย์การเรียนรู้ ต้องการเรียนกับเพื่อนมากกว่าเรียนด้วยตนเอง เพราะมีเพื่อนคอยช่วยเหลือ นักเรียนที่ต้องการเรียนคนเดียวไม่ต้องรอเพื่อน การเรียนกับครู ครูจะได้อธิบายให้เข้าใจดียิ่งขึ้น

3) สื่อในศูนย์การเรียนรู้ ควรอ่านง่าย เป็นสื่อสิ่งพิมพ์ มีเกมให้เล่น และเป็นเรื่องสั้นๆ

4) ขั้นตอนการเรียนรู้ในศูนย์การเรียนรู้ ต้องการทั้ง 7 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 ลงทะเบียนเรียน จะได้เข้ามาเรียนได้สะดวก ขั้นที่ 2 เลือกชุดการเรียนรู้ เลือกชุดการเรียนรู้ที่มีเนื้อหาสาระน้อย ขั้นที่ 3 ประเมินตนเองก่อนเรียนควรเป็นแบบทดสอบแบบเลือกตอบ ขั้นที่ 4 ศึกษาเนื้อหาในชุดการเรียนรู้ ความต้องการจะศึกษามาก ควรมีภาพประกอบและให้เลือกอ่านตามความต้องการได้ ขั้นที่ 5 ทำกิจกรรมที่กำหนดในชุดการเรียนรู้ ควรให้นักเรียนทำเป็นกลุ่ม กิจกรรมควรเป็นกลุ่ม ขั้นที่ 6 ประเมินตนเองหลังเรียนจะได้ทราบว่าตนเองเรียนรู้เรื่องหรือไม่ และขั้นที่ 7 ศึกษาแหล่งความรู้เสริม ต้องการศึกษามากจากของจริงหรือทัศนศึกษาเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง

5) เนื้อหาสาระและประสบการณ์ในศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงที่ต้องการ คือ พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง หลักการของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการนำเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิต

4.2 ผลการสนทนากลุ่มของผู้เชี่ยวชาญ พบว่า กรอบแนวคิดรูปแบบศูนย์การเรียนรู้ เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักเรียนประถมศึกษา โดยเฉพาะหลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ของศูนย์การเรียนรู้ ประโยชน์ที่ได้รับ และที่มาของศูนย์การเรียนรู้ องค์กรประกอบ ขั้นตอนการดำเนินการของศูนย์การเรียนรู้ แบบจำลองศูนย์การเรียนรู้ และการนำศูนย์การเรียนรู้ไปใช้ (เงื่อนไข การเตรียมการ และแนวทางการนำไปใช้) มีความชัดเจน และมีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ และโดยรวมกรอบแนวคิดของศูนย์การเรียนรู้ในระดับดี

4.3 ผลการพัฒนารูปแบบศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักเรียนประถมศึกษา พบว่า (1) องค์กรประกอบ ประกอบด้วย ปรัชญา วิสัยทัศน์ นโยบาย พันธกิจ จุดมุ่งหมาย บทบาทและหน้าที่ มาตรการ เป้าหมาย โครงสร้างการบริหาร บุคลากรในศูนย์การเรียนรู้ วิธีการและขั้นตอนการเรียนรู้ การจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ การจัดการเรียน การประเมินและติดตาม สถานะที่ดำเนินงาน และงบประมาณ และ (2) ขั้นตอนของการดำเนินการของศูนย์การเรียนรู้ มี 8 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 กำหนดอุดมการณ์ ขั้นที่ 2 กำหนดการบริหารงาน ขั้นที่ 3 วิเคราะห์และกำหนดเนื้อหาสาระและประสบการณ์ ขั้นที่ 4 ผลิตสื่อและกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ ขั้นที่ 5 จัดสภาพแวดล้อมในศูนย์การเรียนรู้ ขั้นที่ 6 จัดการเรียนรู้ในศูนย์การเรียนรู้ ขั้นที่ 7 ดำเนินการเรียนรู้ในศูนย์การเรียนรู้ และขั้นที่ 8 ประเมินและติดตามการเรียนรู้ ผู้ทรงคุณวุฒิได้ประเมินคุณภาพ ตรวจสอบ และรับรองคุณภาพของศูนย์การเรียนรู้ในระดับดี

4.4 ผลการประเมินคุณภาพของศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักเรียนประถมศึกษา พบว่า (1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยชุดการเรียนรู้ เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง ทั้ง 8 ชุดการเรียนรู้ในศูนย์การเรียนรู้ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ (2) ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อศูนย์การเรียนรู้โดยรวมอยู่ในระดับมาก ในแต่ละด้านที่อยู่ในระดับมากที่สุด คือ ศูนย์การเรียนรู้ให้ความรู้ความเข้าใจในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในการดำเนินชีวิตได้

2. อภิปรายผล

การอภิปรายผลครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ คือ (1) เพื่อพัฒนารูปแบบศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักเรียนประถมศึกษา และ (2) เพื่อประเมินคุณภาพของศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักเรียนประถมศึกษา

2.1 การพัฒนารูปแบบศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักเรียนประถมศึกษา มีกระบวนการดำเนินการอย่างมีขั้นตอน ซึ่งทำให้ศูนย์การเรียนรู้ที่พัฒนามีคุณภาพดี และนำไปใช้ได้ ดังนี้

1) การศึกษาความต้องการของครูและนักเรียนเกี่ยวกับศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง มีความสอดคล้องกัน (1.1) ในด้านความต้องการทั้งครูและนักเรียนมีความต้องการให้มีศูนย์การเรียนรู้ในระดับมากเหมือนกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะทั้งครูและนักเรียนเคยใช้ศูนย์การเรียนรู้ดังที่ตอบในแบบสอบถามของครูว่า โรงเรียนได้มีการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้เพื่อให้ความรู้มากที่สุด ส่วนนักเรียนก็เคยเรียนในศูนย์การเรียนรู้ จึงทำให้นักเรียนและครูมีความต้องการศูนย์การเรียนรู้ในระดับมาก และ (1.2) เหตุผลของความต้องการศูนย์การเรียนรู้ของครูและนักเรียนเหมือนกัน คือ ทำให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อนำไปใช้ในการเรียนและการดำเนินชีวิต ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าทั้งครูและนักเรียนเคยใช้ศูนย์การเรียนรู้ประเภทอื่น หรือโรงเรียนมีศูนย์การเรียนรู้ประเภทอื่นทำให้นักเรียนได้เรียนด้วยตนเอง และเกิดความรู้ความเข้าใจในเรื่องนั้น ทำให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจ ในประเด็นนี้สอดคล้องกับ กิตานันท์ มลิทอง (2543, น.122) กล่าวว่าศูนย์การเรียนรู้จะเปิดโอกาสให้นักเรียนเรียนด้วยตนเอง

2) หลังจากศึกษาความต้องการของครูและนักเรียนได้นำผลที่ได้มาพัฒนาเป็นกรอบแนวคิดศูนย์การเรียนรู้ที่ประกอบด้วย กรอบขององค์ประกอบและขั้นตอน และได้สนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับกรอบแนวคิดศูนย์การเรียนรู้ ผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยกับกรอบแนวคิดองค์ประกอบและขั้นตอนว่ามีคุณภาพดี และมีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ เช่นเดียวกับผู้ทรงคุณวุฒิประเมินคุณภาพโดยตรวจสอบและรับรองว่าอยู่ในระดับดี และนำไปใช้ได้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า (2.1) ศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วยองค์ประกอบด้านปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลลัพธ์ แต่ละองค์ประกอบมีความอิสระในการทำงานหน้าที่และมีความสัมพันธ์กันอย่างต่อเนื่อง และมีครบสมบูรณ์ในแต่ละองค์ประกอบในเรื่อง การให้นิยาม และขอบข่ายการดำเนินการมีความชัดเจนนำมาปฏิบัติได้ (2.2) ขั้นตอนของการดำเนินการในศูนย์การเรียนรู้ ได้นำองค์ประกอบมากำหนดเป็นขั้นตอนโดยในขั้นตอนจะมีองค์ประกอบด้านปัจจัยนำเข้า องค์ประกอบด้านกระบวนการ และองค์ประกอบด้านผลลัพธ์ ครบตามองค์ประกอบทั้งหมด จึงนำขั้นตอนไปใช้ได้ อย่างครบถ้วนสมบูรณ์ (2.3) รูปแบบศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงที่พัฒนาขึ้นนี้ ผู้ทรงคุณวุฒิได้ประเมินว่ามีคุณภาพดีและนำไปใช้ได้ ทั้งนี้เป็นเพราะได้ผ่านการศึกษาความต้องการของครูและนักเรียน นำผลที่ได้มาพัฒนาเป็นกรอบแนวคิดสนทนากลุ่มหรือระดมความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 20 คน ซึ่งมีความเชี่ยวชาญในหลากหลายด้านที่เกี่ยวกับศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง และการสอนระดับประถมศึกษานำมาปรับปรุงแก้ไขตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ จากนั้นนำมาร่างเป็นศูนย์การเรียนรู้ผ่านตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิอีกครั้งหนึ่ง

นอกจากนี้ องค์ประกอบและขั้นตอนของศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง ในบางประการมีความเหมาะสม กับการจัดการศึกษาสถานศึกษาในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ เช่น การจัดกิจกรรมในศูนย์การเรียนรู้ในรูปแบบของเกมที่ใช้กระบวนการคิด วิเคราะห์ สื่อในรูปแบบชุดการสอน การจัดสภาพแวดล้อม การจัดบุคลากรโดยให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วม การประเมินและติดตามผล เป็นต้น สอดคล้องกับปริญญช พินุลสรารุช (2550) ได้กล่าวว่า “หลักการนำหลักพอเพียงไปใช้ในโรงเรียนจะต้องมีสื่อการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับสาระการเรียนรู้ของกลุ่มสาระต่างๆ การจัดกิจกรรมที่เน้นการฝึกทักษะ กระบวนการคิดวิเคราะห์ การให้ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการสถานศึกษา และการติดตามและประเมินผล” อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของเสาวลักษณ์ มานะ (2551) ได้ทำการวิจัยศึกษาความพร้อมในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปจัดการศึกษาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 2 ผลการวิจัย พบว่า ความพร้อมของโรงเรียนในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ คือ การจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมภายใน การจัดระบบบริหารการจัดการของสถานศึกษา การให้ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม

2.2 การประเมินคุณภาพของศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักเรียนประถมศึกษา หลังจากผ่านการตรวจสอบคุณภาพและรับรองจากผู้ทรงคุณวุฒิได้นำศูนย์การเรียนรู้ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ปีที่ 5 และปีที่ 6 จำนวน 48 คน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยชุดการเรียนรู้ในศูนย์การเรียนรู้ทั้ง 8 ชุดการเรียนรู้ หลังเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะลักษณะของชุดการเรียนรู้ได้ออกแบบไว้ตามองค์ประกอบและขั้นตอนของศูนย์การเรียนรู้ โดยเฉพาะเนื้อหาสาระและกิจกรรมที่กำหนดไว้เป็นองค์ประกอบหนึ่งของศูนย์การเรียนรู้ เนื้อหาสาระในชุดการเรียนรู้ได้ครอบคลุมกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงทั้งหมดตามหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่จัดให้นักเรียนประถมศึกษาในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคม ศาสนา และวัฒนธรรม และเพิ่มเติมบางเนื้อหาสาระที่เหมาะสมกับนักเรียนประถมศึกษานำไปใช้ในการดำเนินชีวิต การเสนอเนื้อหาสาระเสนอได้ตรงกับชื่อเรื่อง มีการจัดลำดับเนื้อหาของการนำเสนอจากง่ายไปหายาก นอกจากนี้ในส่วนของกิจกรรมอยู่ในรูปแบบของเกม ระบายสี ฯลฯ ที่สอดคล้องกับเนื้อหาสาระในแต่ละชุดการเรียนรู้ที่นักเรียนเรียน ซึ่งทบทวนในเรื่องราวที่นักเรียนได้เรียนมา นักเรียนได้รับความรู้และความสนุกสนานในการทำกิจกรรม จึงส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง ที่นักเรียนมาใช้บริการในศูนย์การเรียนรู้จากการสอบถามความพึงพอใจของนักเรียน พบว่า โดยรวมนักเรียนมีความพึงพอใจในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะศูนย์การเรียนรู้ให้ความรู้ความเข้าใจในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง นำความรู้ไปใช้ประโยชน์

ในการดำเนินชีวิต ขนาดของสถานที่ของศูนย์การเรียนรู้มีขนาดพอเหมาะ บรรยากาศในศูนย์การเรียนรู้มีมุมต่างๆ ให้ทั้งความรู้ เช่น มุมความรู้ และมุมความรู้เสริม นอกจากนี้ ยังมีมุมที่ให้นักเรียนได้แสดงออก คือ มุมแสดงผลงาน และมีมุมที่ให้คำปรึกษาในรูปแบบคลินิก นอกจากนี้ นักเรียนมีความพึงพอใจในการให้บริการของเจ้าหน้าที่และศูนย์การเรียนรู้ จากการสังเกตนักเรียนมาใช้บริการในศูนย์การเรียนรู้มีความสุขกับการเรียน และสอบถามข้อสงสัยกับครูในศูนย์การเรียนรู้ และเข้าร่วมกิจกรรมในมุมต่างๆ ด้วยความต้องการเรียน และที่สำคัญที่นักเรียนมีความพึงพอใจในศูนย์การเรียนรู้มาก คือ ชุดการเรียนรู้ นักเรียนมีความพึงพอใจระดับมากในชุดการเรียนรู้ทั้ง 7 ชุด ยกเว้นเพียง 1 ชุด เรื่อง ความสมดุลตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเนื้อหาสาระในชุดนี้ค่อนข้างยากกว่าชุดการเรียนรู้อื่นๆ

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะนำผลการวิจัยไปใช้

1) ศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนักเรียนประถมศึกษา ได้ผ่านการตรวจสอบและรับรองจากผู้ทรงคุณวุฒิ และผ่านการทดลองใช้กับนักเรียน พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อศูนย์การเรียนรู้ในระดับมาก ทำให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในการดำเนินชีวิตอยู่ในระดับมากที่สุด และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนด้วยชุดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนเรียน นอกจากนี้ ศูนย์การเรียนรู้ใช้สถานที่ที่มีขนาดห้องเรียน มีวัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือไม่มาก จึงเห็นได้ว่าศูนย์การเรียนรู้ดังกล่าวนำมาใช้ในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาเขตอื่นได้

2) จากการวิจัยครั้งนี้ พบว่า ศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย องค์ประกอบของศูนย์การเรียนรู้และขั้นตอนการดำเนินการศูนย์การเรียนรู้ที่มีความชัดเจนและมีความสมบูรณ์ ควรมีองค์ประกอบ และควรดำเนินการตามขั้นตอน จะทำให้การดำเนินการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

3) ในการทดลองใช้ศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดสถานที่ตามต้นแบบที่กำหนด และดำเนินการตามขั้นตอนการเรียนรู้ในศูนย์การเรียนรู้ ดังนั้น การให้บริการในศูนย์การเรียนรู้ควรมีการจัดสถานที่โดยเฉพาะการจัดสภาพแวดล้อมในรูปแบบต่างๆ และดำเนินการเรียนรู้ในศูนย์การเรียนรู้ทั้ง 7 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 ลงทะเบียนเรียน ขั้นที่ 2 เลือกชุดการเรียนรู้ ขั้นที่ 3 ทำแบบทดสอบก่อนเรียน ขั้นที่ 4 ศึกษาเนื้อหาในชุดการเรียนรู้ ขั้นที่ 5 ทำกิจกรรมที่กำหนดไว้ในชุดการเรียนรู้ ขั้นที่ 6 ทำแบบทดสอบหลังเรียน และขั้นที่ 7 ศึกษาแหล่งความรู้เสริม การให้บริการศูนย์การเรียนรู้ต้องจัดสภาพแวดล้อมและดำเนินการเรียนรู้ให้ครบทั้ง 7 ขั้นตอน จะทำให้นักเรียนมี

ความรู้ความเข้าใจเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงและนำไปใช้ประโยชน์ในการดำเนินชีวิตต่อไปได้ และนักเรียนต้องการมาเรียนศูนย์การเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ

4) การทดลองใช้ศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง ได้จัดครูและเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์การเรียนรู้ จำนวน 3 คน ทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 48 คน ก่อนการทดลองผู้วิจัยได้ประชุมนักเรียนและชี้แจงให้นักเรียนเข้าใจเกี่ยวกับการเรียนในศูนย์การเรียนรู้ประมาณ 10 นาที จากการทดลอง พบว่า นักเรียนมีความเข้าใจในการเรียนและเรียนด้วยชุดการเรียนรู้ทั้ง 8 ชุดการเรียนรู้ได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว ไม่มีปัญหา และการเข้าเรียนในมุมต่างๆ ในศูนย์การเรียนรู้ นักเรียนเข้าใช้บริการได้อย่างถูกต้อง ดังนั้น ควรมีการชี้แจงให้นักเรียนได้ทราบก่อนที่นักเรียนจะเรียนด้วยศูนย์การเรียนรู้

5) สื่อที่ใช้ในศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง คือ ชุดการเรียนรู้เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง ต้องมีจำนวนมากพอ ชุดการเรียนรู้ทุกชุดควรได้มีการตรวจสอบก่อนนำมาใช้ และควรจัดเรียงชุดการเรียนรู้ให้สะดวกกับนักเรียนในการนำไปใช้

6) การจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ในศูนย์การเรียนรู้ มีความจำเป็นมาก ต้องจัดให้มีมุมต่างๆ ตามต้นแบบมี 6 มุม ในการให้บริการศูนย์การเรียนรู้อาจมีเฉพาะมุมความรู้ มุมทดสอบความรู้ มุมแสดงผลงาน และมุมสนับสนุนการเรียนรู้ ทั้ง 4 มุมนี้จากการสังเกตในการทดลองใช้ศูนย์การเรียนรู้ นักเรียนจะใช้ทั้ง 4 มุมนี้มากที่สุด ส่วนมุมอื่นๆ อาจมีหรือไม่มีก็ได้ คือ มุมความรู้เสริม และมุมคลินิก นอกจากนี้ ควรจัดป้ายนิเทศ เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง ไว้บริเวณภายนอกศูนย์การเรียนรู้ โดยจัดทำไว้ตามฝาผนัง นักเรียนให้ความสนใจมาก และนักเรียนบางคนยืนอ่านป้ายนิเทศอย่างสนใจ

3.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1) จากการวิจัยครั้งนี้ พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับมาก และมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ทำให้มีความรู้ความเข้าใจ เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง และนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตได้ น่าจะได้มีการวิจัย คือ การพัฒนารูปแบบศูนย์การเรียนรู้ เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง โดยผ่านเครือข่ายหรือเสมือนจริง เพื่อความสะดวกในการใช้ศูนย์การเรียนรู้ของนักเรียน และที่สำคัญประหยัดงบประมาณและบุคลากร และสอดคล้องสภาพสังคมในอนาคต

2) จากการวิจัยครั้งนี้ พบว่า นักเรียนและครูมีความต้องการศูนย์การเรียนรู้ในระดับมาก โดยเฉพาะข้อเสนอแนะของครูและนักเรียนที่มีความสอดคล้องกันในเรื่องการให้บริการของศูนย์การเรียนรู้ควรให้บริการที่ดีเพื่อให้นักเรียนอยากมาใช้บริการ ดังนั้น ควรได้มีการวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการให้บริการของศูนย์การเรียนรู้ เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักเรียนประถมศึกษา เพื่อให้บริการอย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้นักเรียนมาใช้บริการอย่างต่อเนื่อง และโรงเรียนในระดับประถมศึกษาเมื่อจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ขึ้น จะได้มีแนวทางการให้บริการที่มีความเป็นรูปธรรมและมีขั้นตอนที่ชัดเจนขึ้น